

VESNA POKAS

Gliptoteka HAZU, 13. IX - 1. X, kustosica Blaženka Perica

Ovojesenska zagrebačka izlagačka sezona počela je uistinu spektakularno – neimenovanim projektom Vesne Pokas. U prostoru Galerije 1 Gliptoteke HAZU, zahvaljujući vrlo decidiranoj i arhitektonski definiranoj *site specific* intervenciji, koja počiva na izuzetno pažljivim premjeravanjima, odlukama i promišljanjima stvarna, dotičnog mjesta, Pokas je stvorila izuzetno zanimljivu i atraktivnu prostornu instalaciju. Njezino umjetničko djelo do kraja se ostvaruje u misaonu prostoru, kroz vlastita istraživanja zakonitosti percepcije i smještanja sebe u sliku svijeta koju gradi.. Prostor je oduvijek polazište operativnosti ove sjajne umjetnice, zapravo ono što oblikuje doživljaj prostora. Pokas djeluje prema zadatostima koje zatiče u povjerenju joj prostoru, eksterijernom ili unutarnjem, koji mogu biti i institucionalnog karaktera, kao što je slučaj u recentnom predstavljanju u Gliptoteci, precizno ukazujući na odnose prostornosti i uvjeta vidljivosti koji ni u jednom slučaju u njezinoj karijeri nisu podlijegali uobičajenoj, svakodnevnoj percepciji, nego njezini projekti redovito motritelja mobiliziraju na pojačano percipitivno i mentalno djelovanje.

Jedno od gradbenih načela ove umjetnice jest nešto istodobno zatvoriti i otvoriti. Tako je, da spomenemo za ovu autoričinu strategiju amblematski rad, 1996. na dubrovačkom simpoziju *Otok* intervenirala na malom kamenom stubištu što ga je pronašla na Lokrumu. U njihovim dimenzijama, na svaku stubu postavila izrezana stakla, čime je zatvorila stubište jer staklo više nije dopuštalo prilaz i prolaz stubama, ali ih je istodobno i otvorila jer su stakla sa stuba na kolovoškom suncu reflektirala intenzivnu i začudnu svjetlost po okolišu.

Tako je sada zatvorila Galeriju 1, ali je u njoj i otvorila potpuno novi prostor. Galerijski prostor do neprepoznatljivosti je izmijenila pregradnjama knauf pločama – jedino je ulaz u prostor ostao netaknut! Polazište instalacije je kvadratični ornament meandra što se kao ukras nalazi na zabatu zgrade u kojoj je Galerija 1, a koji bi motritelj, da bi bolje razumio autoričine ambicije u ovom projektu, trebao opaziti. Slijedeći

kvadratičnost i meandričnost ukrasa umjetnica je – knauf pločama koje se protežu od podnice do stropa – stvorila potpuno novu prostornu strukturu. Kvadratična struktura novog prostora izlomljena je lomovima: hodajući ophodom – uskim hodnikom/tunelom - motritelj najprije skreće ulijevo, potom opet u lijevo i onda ravno, zatim još jednom desno i na koncu ravno. Poslije još jednoga dvostrukog skretanja, hodnik završava u neveliku pravokutnom prostoru, gdje se motritelj obreo pred crtežom kvadratična formata - rebusom koji je očito ilustracija jedne od mogućnosti kako bi se ova kvadratična struktura kojom je motritelj upravo prošao još nogla strukturirati i organizirati.

Zahvaljujući sjećanju, motritelj «staru» Galeriju 1 može percipirati u njezinim prostornim gabaritima i znakovitostima, ali novi entitet koji je Pokas pregradama otvorila i usmjerila u jednu novu kategoriju motritelj ne može ni iz jedne pozicije tlocrtno percipirati – on mu je sada nesaglediv, neshvatljiv i neizreciv – ali i izazovan. Poput svakog meandra, i ovaj onomu tko njime prolazi prirodno stvara nelagodu: postavlja pitanja kamo će ga – nekome zacijelo i klaustrofobični - tuneli odvesti i hoće li se znati vratiti pred ulaz u prostor.

Projekti ove umjetnice motritelju su do određene mjere transparentni zahvaljujući njegovu kretanju kroz njezine instalacije ili ambijente i u neku ruku su traktati o čovjekovu perceptivnom sustavu; motritelj je u pokretu, ima točno određeno očište, a prostor koji se ispred njega prostire razlaže se - prema perceptivnim zakonitostima - u perspektivne planove i smjerove kretanja pogleda, čime se motritelju mogu otvoriti nove mogućnosti spoznaje. Otvaraju mu se ne samo fizički putovi u prostoru, novi pogledi i smjerovi kretanja, nego se mogu otvoriti i motriteljevi zapretni mentalni sklopovi i spoznajni potencijali.

Hodajući kvadratnim prostorom, s lomovima koji – kao hodnici/tuneli - trasiraju motriteljevo kretanje, on pokušava shvatiti novu situaciju, percipirati pomalo labirintičnu strukturu prostora, što ga uvodi u diskurs o umjetnosti, graditeljstvu, geometriji, konstrukt, ali i o sebi samome i vlastitu ponašanju u novim situacijama koje ozbiljno razbijaju njegov obzor očekivanja. Stoga je izložba, kako navodi Blaženka Perica, kustosica projekta, «i zahtjev interaktivnom pristupu, razmišljanju svakog pojedinačnog

posjetitelja o ulozi umjetnosti u suvremenom društvu koliko i o napetom odnosu specifičnog mjesta i prostora (u životu i u umjetnosti) uopće».

Ivica Župan

Forum 10-12/2014